

Womhaj Bóh!

Ciziklo 6.
11. febr.

Četnik 10.
1900.

Serbiske njedželiske kopjenka.

Wudawaju so kóždy sobotu w Smolerjez knihcizischjetni w Budyschinje a su tam dostacž sa šchwórtlětnu pschedplatu 40 np.

Septuagesimae.

1. Korintiskich 9, 25.

„Kóždy pak, kiž so bédži, sđeržji so wschitkich wězow, tamni teho dla, so bychu sachodnu krónu dostali, my pak njesachodnu“.

Jenemu staremu pohanskemu kralej bě so wschitko psches měru derje schlachčizilo. Wot jara maleho spoczatka bě so psches wschelake lepnoscze k wulkej mozy posbėhnył. S wopředka bėsche wón wot wschelatickich mózných kušodow wotwišowal, a posdžischo woni wot njeho wotwišowachu. Duž jeho bojoscž pschemoh, so by šnadž šapomnił, so je cžlowjek. A teho dla postaji šlužobnika, kotryž mějesche wschėdnje w postajenym cžazhu jemu pschwołacž: „Šapomni na to, so by cžlowjek!“ — Tajke dopomnjenje wschal nam runje tak nusne njeje. Nascha cžlowšta šlaboscž a knicžomnosč je nam, byrnjež bychmy hišcze strowi, czerstwi a mózni byli, hluboko docz do nascheje natury šaschčėpjena. Šchtóž kóždy džen widži kruch šwojeho žiwjenja šady šebje ležo, šchtóž je kóždy wječor šprózný, kohož khoroscž tam a šem na šmjercž dopomina, šchtóž wschėdnje šwojich bratrow a w nich šebje widži k rowu njesč, tón wě, so žiwjenje šam w šebi nima, a so žadny Bóh njeje. Šchtóž kóždy džen móž cžlowškeho bluda wołoko so pytnje a tež bludži, šchtóž ma wschėdnje bėđenje šwětka a cžėmnoscze w šebi šhonicž, tón wě, so tu wėrnoscž šam w šebi nima. — Ale drugeho dopomnjenja cžim nusnišcho potřebamy. Wny wschitžy móhli šlužobnika abo pscheczela

trjebacž, kiž by nam wschėdnje pschwołal: „Njesapomni, hđže chzeš! Njeshub wotnyknjeny kónz s woczow!“

Tajku pscheczelnimu šlužbu nam dženka šwj. japoschtoł Pawoł cžini, hdyž wón Korintiskich na šlawne hry a bėđenje dopomniwšchi wot njesachodneje króny rėcži, kotraž nam wschitkim kiwa. Město Korint bėsche w starých cžazbach jara wuwolane, niz jeno šwojeho bohastwa, kóžništwu a wikowanja dla, ale tež wošebje dla tych bėđerškich hrow, kotrež so tam, so by lud wješele mėl a cžėlna šylnosč so šwuczowala, w kóždym pjatym lėcze dđeržachu a na kotrež kóždy krócž wulka hromada luda s zplėje Grichiskeje so šhadžowasche. Dobytł, kotryž so dobyčerjam dawasche, njebėsche wulki: to bė cžėkný wėnz s wolijowzomnych haložkow, kiž bu jim na hłowu štajeny. Wjėtschi bė dobył teje šhwalby, kotryž dobyčerjo cžas šwojeho žiwjenja pola luda mėjachu. Šak jara pak so Grichizny mlóženzajo prózowachu, so bychu tutu dwoju cžėscž dostali? Wjėle mėžazow přjedy so pschihotowachu na džen bėđenje, so by jich cžėlo prawje šylne, lohke, hladke a hibite bylo, a ša bėđenje šame sđeržachu so wschitkich šchłódných wězow, kaž cžėžkeje drašty a nješmanej zyroby — a to wschitko jara maleje nadžije dla! Pschetož w kóždej hrė dosta wot wjėle stow bėđerjow jenož jedny to dobyče.

Hdyž nětko tamni Grichizny mlóženzajo tak njewėšteje sachodneje króny dla so tak prózowachu a napinachu, kaž wjėle wjazny dyrbjeli my to cžinicž. Pschetož móžemy wschitžy to dobyče dostacž a tuto dobyče je njesachodna króna. Teho dla dyrbjeli so wschitkich wězow sđeržecž,

kiž nam schodža a sadžewaju — a tych je wjele. Lubosć
 k mamonej czelna žadosć, hordosć woczom, czesczelakomnosć
 — to su jenož někotre wot nich. Ale sčto su śwětne
 kubla tudy? Jeno strach pschi hrěchach bohaty a khudy?
 W njebješach je prawa sbožnosć, kotruž nam Šhrystuš
 kam do wěčnošće dawa. Teho dla woštaj so wschěch
 schódnych wězow, wojuj pschecziwo twojim nje-pscheczelam!
 S hracjom a prošnodhodženjom hišcže ženje nichtó naj-
 hubjeńscheho dobyczerskeho wěnzja dobył njeje. Šak chzesch
 ty s tym tu njebješku křonu dostacž? Teho dla stawaj
 se swojeho spanja, wopasaj so k bėdženju! Čzaš tu je,
 wón je pschezo tu, ty njewěsch, šak dolho hišcže tu budžesch!
 Šamjeń.

Pucžowanje po Božim pišmje

abo

šajke myšle nadeněžech, Bože kłowo čitajo.

Podawa šwěrnny čitar „Bomhaj Bóh-a“.

(Potracžowanje.)

1. knihi Mójsašowe, 3. staw.

W Bóh tón Anjes sawola Šadama a džesche k njemu: „Šdže
 šy ty? mēniš ty, so mohł so něchtó tak škradžu šchowacž, so nje-
 bych jeho wohladal?“

W Šadam džesche: „Ša šlyšchach twój hlób w šahrodže a
 bojach so, so bych so psched tobu pokazal; pschetož ja šym nahi;
 teho dla so šchowach.“

W Bóh džesche: „Ščtó je tebi powjedzil, so šy nahi? a čeho
 dla je to nětko na dobo pschicžina, so so bojiš? njebē ty přjedy
 tež hižo nahi a nješy so pschede mnu šhowal. Nē! wopokasaj
 mi česč a nješdaluj so dale wot wěrnosče: nješy ty jědl wot
 teho šchtoma, kotruž či šakasach, so ty njedyrbjesche wot njeho
 jěšč?“

W Šadam, špóšnawšchi, so je wschón jeho hrěch psched Božim
 wokom wotkryty, njemóžesche jón šapřecž, tola wón špyta, žyle po
 wajšnju šakaleho hrěchnika, šwoju winu wot šebje na druhich,
 na wobstejnoscže a tak škóncžnje na Boha šameho šwalicž, hdyž
 džesche: „Žona, kotruž ty mi dał šy, so by pschi mni byla, da mi
 wot teho šchtoma, a ja jědžich.“

Se šhrěščenjom je tež na měscže škaženje duchowneho čłowjeka
 šastupilo; to so či tu jasnje šjewi: Teho rošum je so pokšmuril,
 jeho wutroba je wotwobročena, jeho wola je šputana.

W Bóh tón Anjes džesche k žonje: „Čeho dla šy ty to
 činiš? Ty nješy jenož šama jědla, nē, tež twojeho muža šy
 do šameho hrěcha šawjedla.“ W žona činjesche runje tak, kaž
 přjedy muž, so šložowasche so po myšlach, kotrež so mjes šobu
 wobškoržuja a šamolwja; duž wotmolwi: „Šad je mje šawjedł, so
 šym ja jědla.“

Duž wobroczi so Anjes k hadej, so njeby jeho halle psche-
 šlyšchował, ale so by jemu na měscže šwoje wuškudženje pschi-
 powjedzil, a s tutym wuškudženjom tež pódla na teho so šameril,
 kotruž bēšche hada ša šwój šrědl trjebal; ale tola, dokelž čłowjekaj
 jeničžy wo hadže wjedžeschtaj, dha wón tež sawěscže hada šameho
 mēnjesche, kaž nan mjecž roslemi, s kotrymž su jeho šyna šakłoli.
 Duž džesche Bóh tón Anjes k hadej: „Dokelž šy ty to činiš, a
 dokelž šy wopravdže, kaž tež je teho so žona wušnala, ju šjebal,
 budž ty šaklaty pschede wschitkim škotom a pschede wschitkimi
 šwěrjatami na polu. Ty mašch mēč na šebi žyle wošebite šnamjo
 poklecža, kotrež čłowjeka dla tež njerosumne štworjenja podedžje,
 a ty tež njebudžesch wot tuteho twojeho woškuda wuškubodženy,
 hdyž budža wschē druge štworjenja wot swojeho woškuda wumožene.
 Šak budžesch ty štajnje widžomne šnamjo teho, kotrehož šrědl šy
 byl; pschetož ja teho njebudže tež nihdy žaneho wumožjenja. Šo
 šwojim brjušche budžesch šasč a próch žracž šwoje žiwe dny.
 Šad čłowjekom šy so pošbēhnył, ša to budže šamiba a poniženje
 twój woškud na wěcžne dny!“

Bože šudne kłowo ma s došom tež praicž, so je čert —
 přjedy hižo se šyly šwjatych jandželow wuštorčeny — nětko po-
 niženj pod wschitke štworjenja a so je podaty wschemu šapri-
 wanju, doniž njebudže škóncžnje čžišnyeny do jěšora, kiž s wohenjom
 a šchwablom so pali (Šjew. šwj. Šana 20, 10).

Sawěscže — mjese wschěmi šwěrjatami, kotrež maja kosčowž,
 je had jeničke, kotrež po brjušche šasč, mjes tym so maja wschē
 družiny jeschčezow a druge dwojožiwjelnišči (amphibije) nohi; wón
 je rjap, jenož s kosčitow rjapa a rjebłow; se šlěnami pak, s kotrymž
 had šwój wopor pocžehnje, šmēšcha so ložy próch, kotruž so potom
 do blóta pschetwori, a tónle próch had šobu žerje. Čžeho dla
 njedyrbjalo možno byčž, so je so had do teho čžaka hinał žiwil?
 Šo je nětko šajki, ša šajkehož jeho šnajemy, je šlěd Božeho psche-
 tworjenja. Šodobnje, kaž bēšche to přeni čžertowšči džiw, so had
 rēcžesche, tak bēšche tele pschetworjenje přeni Bóššči.

Na město tuteho jebazeho pschecželstwa, s kotrymž bēšche so
 had se žonu špschecželil, a do kotrehož bēšche žona s loškej wěru
 šwolila, čžysche Bóh njepschecželstwo štajicž mjes hadom a mjes
 žonu, mjes jeho šymjenjom a mjes jeje šymjenjom. Šot nětko
 mējesche byčž, jako byla štajna wójna mjes wobemaj štronomaj;
 na jenej štronje lešna, šakaza a nihdy njewušstawaza njembrosčž
 pschecziwo čłowjesej, a na čłowškej štronje štyšnosčž a njepsche-
 winjomne wobidženje pschede wschēm, ščtož je hadoweho rodu —
 tak ma nětko byčž; a pódla teho šwontowneho njepschecželstwa ma
 šrocžicž šnutštowne hacž do wscheje wěcžnosče mjes hadownym
 šymjenjom — mjes šymjenjom teho, kotruž bēšche šebi hada ša
 šlužbala šhladal — a mjes žónškim šymjenjom, kotruž bēšche tamny
 tak šchibale šjebal. Čžert bēšche so na šlabšči džěl, na žonu,
 šameril, mēnjo, so mohł tak pschestupjenje najložičho do šwěta
 šawjesčž; a tak bēšche so jemu tež poradžilo, šwoje šymjo, šymjo
 wscheho šeho, čłowjesej šajchčžepicž. Š tym pak njebē hišcže
 čłowjek wschón šy, kaž je čžert wschón šy; nē, w čłowjeku ma
 něščto šawostacž, ščtož wscho šte hidži a pschecziwo njemu wojuje
 a ščtož so bēdži, so by so se wscheho šeho wuškubodžilo. W kaž
 bēšche čžert psches žonu šhrěščenje do čłowjestwa šawjedł, tak
 čžysche Bóh pschichodnje tež psches žonu teho do čłowjestwa ša-
 wjesčž, kotruž mējesche wojowanje a wojowarjom k dobywanju
 dowjesčž. Šón dyrbi, hdyž pschindže, hadej kłowu rostępacž,
 čžerta do žyła šanicicž a jeho škutki šahubicž; had pak budže tam-
 neho wumožnika do pjaty šakacž, jeho na šmjercž šrani,
 so budže, jako bylo po nim; a tola njebudže wjazy, šhiba šalanje
 do pjaty, wot kotrehož wón pschi šwojim štanjenju wot mornych
 šašo wotkšori, a runje tale jeho šmjercž budže šrědl, s kotrymž
 wón čžerta šanicži na wěcžne.

(Potracžowanje.)

„Tež wyškofa tšecha Njej' psches horjo wěcha“.

(Potracžowanje a škóncženje.)

Šlaj, šwět je so wěcžnje se šawisčju pukal. Šawisčž je hižo
 w špocžatku šwěta šaina k mordaštwu huala, a hišcže dženk je
 šwěta njeje. Šona so hižo w šhudžinčach šiba. Šohladaječe
 jenož, šak proščeska žónška šawisčnje hlada, hdyž so jej ššdanje,
 so šnadž je darniwa šošpoša drugej proščezy do šchlicžki ščicžku
 wjazy dnyli jej dala. W potom pschindu ptaki, či wječhojo: po-
 pscheja šebi te mjes šobu wschitko? Šicžo druge hacž šawisčž
 šapala wschudžom najwjazy wójnow a roslecže šwē.

Se štyštom šnajesche Šitofor žyłu šakatu šawisčž, kiž na njeho
 čžakasche. Teho dla šražowachu wjazy pschi ščždnych wrotach a
 durjach wo dnjo a w nožy, a móžachu ščždeho nješnateho moricž,
 kotruž by do hrodu čžył. W njedžiwajzy teho bē tola wobohemu
 wječhej tak, jako by rjekl: s ščždeho futa mēri so na njeho šmjercž.
 Šaj, ščtó by jemu ša to rukowacž mohł, hacž žadny s hrodowych
 šlužobnikow wot škóšnikow wobthkany njeje, šhěžora, hdyž špi,
 škóncžowacž.

Hdyž by jeho s wječžora špar čžwilowal, njeby šebi se štrachom
 do loža šwēril, ale by po šwojich šražnych šomorach tam a šem
 šludžiwšchi na pošledk ščžu wot pardela něhdže do futa pschestrěl
 a na tu so s bojoščju lehnył.

Šbóhi to psched šwětom šlyšcžaty šhěžor, kiž w škocžanym
 hrodže a pod škotej tšechu ani jeničkeje tak dobreje nožy nima,
 kaž jeho najškudšchi šoddan pod škómjanej tšechu! Tu widžimy
 šjawnje, so je wěrnó, ščtož nam hróncžko praji:

„Tež wyškofa tšecha

Njej' psches horjo wěcha.“

* * *

W na tutej čžwili pod „wyškofej tšechu“ so hišcže nještaji,
 šhørje hišcže pschindže. Wjenujzy jedyn se šlužobnikow w hrodže

běšče pscheradnik. Hdže njeby go sa czežtu móscheń, kotraž je polna samjednych stotych, někajki pscheradny Sudašch namakal? — Tutón bě ja wulki pjenjes tšjoch muži je strony morja tak, so nihto pytnyl njeje, do hrodu puščežil, a tu nihdže w czmowym hacž do nozy sthowal. A w nozy bě tajki wichor, so schumjenja dla nicžo blyšhecž njebě.

Hžo popołdnju bě torhazy wětr do morja storkal a pschezo hiščeže bóle roscžešče. Wichorowe storki honjachu žolmy, kotrež i khwilemi psches cžemnotu i morja sem stonachu, jako bychy nješbože wěščežili a hrosyli. A runje tule nóz běšče go kžezor — trucežišcho dnyžli hewal — do spanja snuril a spašče kaž morwy. Wón wšchaf drje spašče, ale jeho najhóršchi nje-pschečzel niz. —

Či tšjo sthowani cžakachu na stasane synki, kotrež dyrbjachu wot morja sem pschińcž. Po dolhim cžakanju pschedrě go wošrjedž nozy psches howrienje wichora někajki synk. To bě ja lafanzow snamjo. Zadyň i telko blyžobnikow w hrodže wo tym njeprytny, tak go zusa lódz po cžmje po morju psches žolmy bėdži a w hrodowych podnožach saštanje.

Tak rucže, hacž go synk i trubny sašlyšhecž da, džěchu cži tšjo po sthodach na plonu tšěchu. Tu puščežichu na schtrylach wulki korb k lódzi dele. Sedyn muž go do njecho šhdže, a teho horje scžahnychu. A tak go se wšchěmi, kiž bėchu i lódzu pschińeli, sta, wšchitko pak tak i cžicha kaž móžno. Na to džěchu dele do wulkeje stwy, a tu scžinichu šebi šwězu a scžahachu šwoje mordarške mjecze i nóznyow.

Pscheradnik dowjedže jich nětko do teje stwy, hdžež bě najwošebnišče ložo. S mjeczemi w ruzy wobstupichu blyšhecžate lėhwo kaž rapaki šwoju žratwu — ale tu zadyň kžezor njebě. Sastróženi hladachu na go a pocžachu klecž, dokelž go bojachu, so šuano šu psches pscheradu šami do pašlow salěšli. Duž prajachu mjes šobu: „Se šnadž wón i durjemi do dwora won, so by šebi wojakow na pomoc šwolal?“

Hdyž pak bě wonka wšcho směrom, džěchu do druhich stwow pytačž. A po khwili namakachu jeho, tola niz w židžanym ložu, ale w kucže na šemi, hdžež na šwojej pardelowej koži spašče.

Hnydom i nohomaj do njecho kopachu. Wocžinowšchi wocži stocži wón na nohy, ale hnydom šypny go šašo hromadže, hdyž w šaklowym šwětle cžrjodu muži i nahimi mjeczemi wuhlada.

S wótrym šchikom šawola wón: „Šwjata Marija, pomhaj mi, pomhaj!“ Ale kaž i blyškom rubny jeho wótrny mjecz psches hłowu, a frej go liny, kaž by se šyřawu šyřnyl. Šlawjednik rubježneho pašma, go na lėhwo šhnywšchi, praji: „S tym štepcžom pod mojej nohy!“ A hdyž bě to wuprajil, staji wón pódla njecho ležazemu ranjenemu šwojej nohy na wutrobno. S wocžow šapajšče jemu šurowa radošč kaž djašej, dokelž bě šwojej bjesbóžnej šabadže, kotrež bě dawno hžo pschi šebi nošyl, dozpěl. Wón bě šebi mjenujžy wotmyšlit: i přenja go krawnje a dracžowšy ša šchindu wjecžicž, kotruž bě jemu kžezor junu scžinil, a i druha go šam ša kžezora scžinicz.

Sedyn i cžwilowarjow nješbožownemu kžezorej na žiwot stocži a jeho i tajkim wotmachom do hłowy dny, so jemu mošhy wulěšechu. A dokelž wón pschezo hiščeže morwy njebě, jemu drubi mordar wutrobno i mjeczom pschekš.

Tak dyrbjěšče kžezor, kotrehož krašnojčzi tehdy nihdže runjeczja njebě, pod „stotej tšěchu“ žalobnje šdernyčž.

Hdyž bě nješbožowny wudychal, wotcžachu jemu hłowu, a na dolhu lebiju kłowšchi tšlynychu ju i wotnom won, so by lud widžal, so je i nim kónž.

A wjele i tych, kotšiz šu jemu přjedy jeho krašnojčž šawidželi, je psched jeho šcherjatej hłowu šyma tšchajšla. A radny bychy prajili, kaž hiščeže dženkša pola naš praja:

„Radšcho pod khudej wěchu
Šacž pod wyškoj tšěchu.“

* * *

Na kónzu tuteje podawišny mamy hiščeže dvě prašcheni. S přenja: Se dha lud tajkeho kžezora, kiž je šebi šceptar i krawnjej pašoru rubil, ša wječha pschijal, a njeje go špjecžował? Ně, lud go njeje špjecžował. Šlaj, tehdyšchim Šricham tajka wěž špodžiwna njebě. Šodobne podawki bėchu go hžo štalē. A ludej bě nimale kóždy wječh prawy, dokelž šebi jedyn kaž drubi pót, štawy a frej poddanow žadašče. Šich šašada bėšče: Wjell je wjell, hacž je tón abo tamny. A i druha: Šajkeho kónza mějěšče mordar?

Štawišny powjedaja: Rubježnik dušče a tróna bjes wjecženja

njewosta. Wón drje bě po šwojim šdacžu najwjetšče šbože, najwšchšchu tšěchu na šwěčež dobnl, ale i tym njeje psched horjom žaneho křywa mēl.

Šswědomnje je jeho hrjebalo. Štrach je jeho šcheril, a wón je bjes mēra khodžil kaž štaženy poš. Wón bojěšče go psched šlym šwědomnjom, kotrež jemu porokowajšče: Šaž šy ty cžinil, scžinja tež i tobu! A wopravdže: jedyn i wojeřšch wyschkom, kotryž bě tehdy w mordarškej nozy pódla byl, je jeho šakšl.

A tak je tež nad nim to hrónčžo k placžišnje pschijšlo:

„Tež najwšchšcha tšěcha
Njei' psches horjo wěcha.“

Lubosč je najwjetšcha!

1. Kor. 13, 15.

Šašče šwětko a wjecžorna šera,
Te pschińdu a wobšednu šaš',
Lubosč bjes runja pak woštanje šwěrna,
Šaš wobdawa kóždžicžki cžajš.

Lubosč, ty štwori šemju a šwěty,
A cžlowjetej žiwjenje da;
Šaš štražuje wšchědnje wo dnjo a w nozy,
Duž wutroba wěru cži ma.

Lubosč, kiž pschela tež šwoju frej ša naš,
Šso k woporej ša wšchitkich da,
Lubosč je pschinjekšla na šchizju na naš,
Šo wěrjazu šbóžnosčž nětk ma.

Dyrbjal' i wumrjecž, hdyž šmjercž mje tu trašchi,
A mje tež jow nastróžicž chže,
Wuřnu-li, moja wěra mje štraži,
Ša lubosč šaš' wubudži mje.

Šana móž wutorhnyčž njemóže ženje,
Tež šwětni niz žortowarjo,
Lubosč mi woštanje w wutrobje rjenje,
Nětk we njei dom doštalajo.

A byl ja tež tudy nahi a khudny,
Bjes nadžije njemohł ja bječž,
Šha tola lubosč a wěra mje tudy
Do njebja tež powjedže nuts.

Lubosč a wěra a nadžija nima
Tu žaneho pscheměnenja,
Nječ šemja mje křyje, hdyž šmjercž mje jima,
Ša dušcha pak njebješa ma.

G. Šelaš.

Wšchelake i bliska a i daloka.

— Wokrježne hejtmansstwo wošjewja, hdy šmēja go lėtusče šerbske kemschenja w Draždžanach. 4 šerbske kemschenja šmēja go w nakhwilnej šchizněj žyrkwi a potom, hdyž budže šchizna žyrkej šašo dotwarjena, w njei a to: njedželu Šatare, 25. mēřza; 1. njedželu po šwjatej Trojizy, 17. junija; 14. njedželu po šwjatej Trojizy, 16. šeptembra a njedželu 2. adventa, 9. dezemb. Šserbja, kotšiz maja šnathy w Draždžanach a wokolnošcži, chžyli jim to šjewicž, so bychy go na kemschach w lubej macžernej rēcži wobdžělili, a so bychy go wošebje cži, kotšiz chzedža tehdom k špowjedži hicž, w prawym cžaku na to hotowacž móhli.

— Še nětko tón cžajš, hdžež go šmilne wustajenja ša khudnych khorych, kotšiz k šwojemu wustrowjenju wužiwanje kupjelow trjebaja, wupižaja. Wly gmejnskich přjódštěicžerjow, hdyž tele wšchnosčžine wošjewjenja go šjewja, napominamy, so bychy khorych šwojich wošadow na tu škladnosčž kėžblynych scžinili. Wošebje pak pokajujemy na wustajenje Wjele w Šecžinje ša podpjeru khudnych, kotšiz dyrbja k wustrowjenju do kupjel. Wudželenje tychle podpjerow leži w ruzy knješa pschekupža Šakuba w Budyšchinje. Na njecho nječ go cži wobrocža, kotšiz šebi tajku podpjeru žadaja.

— Šaž blyšchimy, chzedža w Šorsymje žyrkej twaricž, dokelž wobydleřstwo kžětro pschibywa. To je šnamjo našcheho cžajša: hdžež šu šabriti, wobydleřstwo pschibywa a hdžež je šame ratařstwo, wotebjera.

